

VIII. TASHQI IQTISODIY ALOQALAR

Mamlakatimizda olib borilayotgan iqtisodiy islohotlar xorijiy davlatlar bilan savdo aloqalarining jadal o'sishiga xizmat qilmoqda. Xususan, mamlakatning eksport salohiyatini oshirish bo'yicha qabul qilingan qarorlar mahalliy kompaniyalarga tashqi bozorlarda ko'proq tajriba orttirishga imkon beradi. Pirovardida ular jahon savdosida raqobatdosh ustunlikka ega bo'ladi.

Respublikada bu borada so'nggi yillarda amalga oshirilayotgan eksportni rag'batlantrish, importni optimallashtirish va umuman olganda tashqi savdo muvozanatini ta'minlash maqsadida amalga oshirilgan chora-tadbirlar natijasida, 2025-yil yanvar-mart oylarida respublikaning tashqi savdo aylanmasi (matnda TSA) 146,8 mln. AQSH dollariga yetdi va 2024-yilning yanvar-mart oyiga nisbatan 100,1 % ni tashkil etdi.

TASHQI SAVDO AYLANMASI (2025- yil yanvar - mart, ming AQSH dollari)

Tashqi savdo aylanmasi

2025- y.: **146 788,5 (+0,1 %)**
(2024- y.: **146 637,8**)

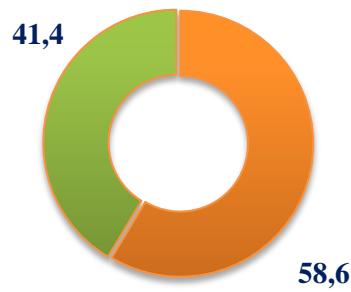
 Saldo
2025- y.: **25 351,2**
(2024- y.: **49 131,3**)

Eksport

2025- y.: **86 069,8**
(2024- y.: **97 884,6**)

TSAdagi ulushi

Import

2025- y.: **60 718,6 (+24,5 %)**
(2024- y.: **48 753,2**)

**Qoraqalpog'iston Respublikasining yirik hamkor davlatlar
bilan tashqi savdo aylanmasi dinamikasi
(mln AQSH dollarri)**

Davlatlar	2023 y.	2024 y.	2025 y.
XXR	28,1	29,4	27,0
Turkiya	24,1	37,0	22,2
Rossiya	24,1	23,4	19,8
Qozog'iston	12,7	14,4	21,6
Yaponiya	0,0	0,0	5,5
Germaniya	2,6	1,5	5,4
Koreya Respublikasi	4,6	4,8	5,5
Latviya	5,5	0,0	6,4
Belarus	5,0	2,6	4,3
Birlashgan qироллик	0,8	0,6	3,2
Turkmaniston	0,2	0,5	1,7
Fransiya	0,5	0,6	1,4
Qирг'изстан	0,8	2,7	1,1
Eron	0,3	0,4	1,0
Gruziya	0,0	0,0	1,0
Italiya	0,0	0,0	0,9
BAA	2,5	2,5	0,8
Niderlandiya	0,6	0,1	0,3

Qoraqalpog'iston Respublikasi jahoning 45 mamlakati bilan savdo aloqalarini amalga oshirib kelmoqda. TSAning nisbatan salmoqli hissasi XXRda (27,0 %), Turkiyada (22,2 %), Rossiyada (19,8 %), Qozog'istonda (21,6 %) va Yaponiyada (5,5 %) qayd etilgan.

**QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASINING
TUMANLAR KESIMIDA TASHQI SAVDO AYLANMASI
(2025-yil yanvar-mart)***

	Hajm Ming. AQSH dollarlari	O'sish sur'ati, % da	Ulushi, % da
Qoraqalpog'iston Respublikasi	146 788,5	100,1	100,0
Nukus shahri	62 797,2	73,8	42,8
tumanlar:			
Amudaryo	4 535,2	181,1	3,1
Beruniy	2 530,4	104,4	1,7
Bo'zatov	112,0	125,7	0,1
Qorao'zak	1 882,8	491,1	1,3
Kegeyli	3 768,1	97,6	2,6
Qo'ng'iroq	21 000,0	372,9	14,3
Qonliko'l	2 782,9	42,3	1,9
Mo'ynoq	5 374,8	54,8	3,7
Nukus	17 834,7	456,5	12,1
Taxiatosh	5 023,1	190,9	3,4
Taxtako'pir	1 023,2	117,1	0,7
To'rtko'l	7 673,6	93,0	5,2
Xo'jayli	3 462,6	120,3	2,4
Chimboy	1 908,5	48,1	1,3
Shumanay	1 160,2	117,4	0,8
Ellikqal'a	3 660,4	72,9	2,5

**Eng yuqori hajmi
ming. AQSH dollarlari**

42,8 %

Nukus sh. 62 797,2

14,3 %

Qo'ng'iroq 21 000,0

3,1 %

Amudaryo 4 535,2

**Eng quyi hajmi
ming. AQSH dollarlari**

0,1 %

Bo'zatov 112,0

0,7 %

Taxtako'pir 1 023,2

1,3 %

Qorao'zak 1 882,8

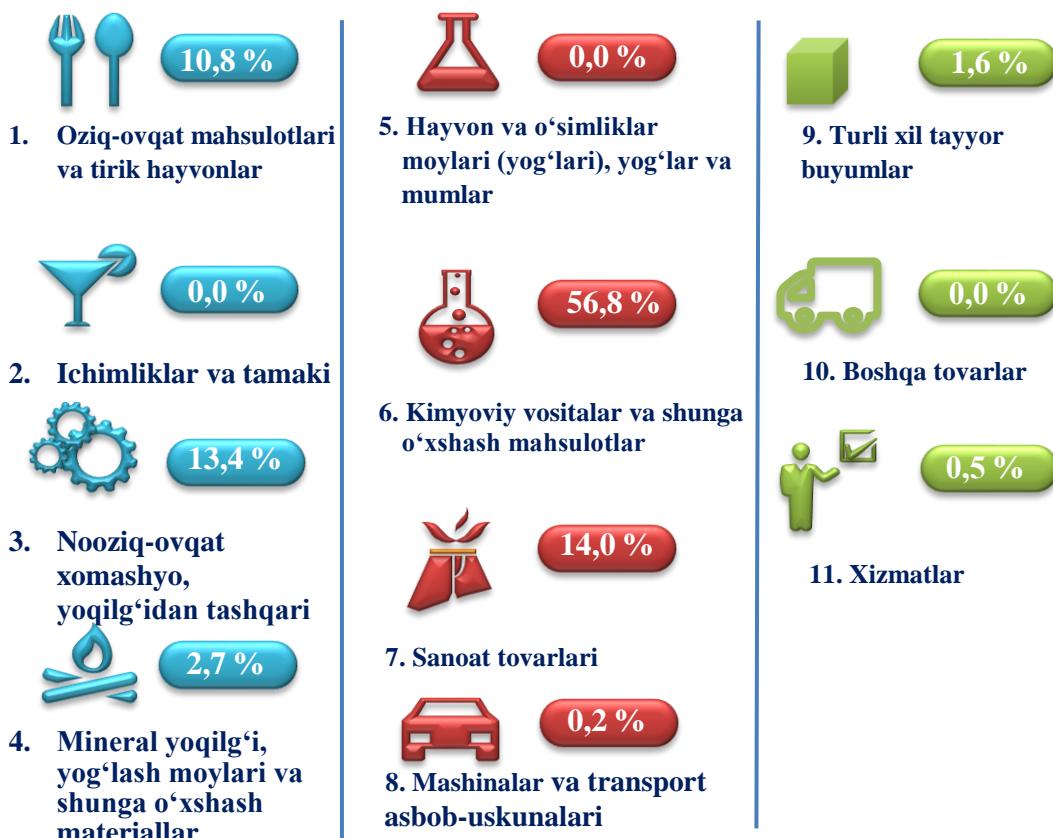
Respublika tashqi savdo aylanmasi tarkibida eng yuqori ulushni Nukus shahri 42,8 % ulush bilan 62 797,2 ming. AQSH dollarini, eng quyi ulushni esa Bo'zatov tumani 0,1 % ulush bilan 112,0 ming. AQSH dollarini tashkil etdi.

QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASINING EKSPORTI

Xalqaro iqtisodiy aloqalarning rivojlanishi eksportning barqaror o'sishiga ko'maklashadi va bu o'z navbatida ma'lum natijalarga erishish uchun zamin yaratadi. Mamlakatning eksport salohiyatini oshirish, eksportyrlarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, eksportbop mahsulotlar nomenklaturasini kengaytirish maqsadida amalga oshirilgan islohotlar natijasida eksportyorlar tomonidan 86,1 mln. AQSH dollari (nomonetar oltindan tashqari) qiymatidagi (2024-yilning mos davriga nisbatan 87,9 % ni tashkil etdi) tovar va xizmatlar eksport qilinishi ta'minlandi.

XSST* BO'YICHA EKSPORT TARKIBI (2025- yil yanvar- mart, ulushi % da)

Qoraqalpog'iston Respublikasida tovarlar tashqi savdosi statistik ko'rsatkichlarini shakllantirishda, Tashqi iqtisodiy faoliyat tovar nomenklaturasi (keyingi o'rinnarda TIF TN) bilan birgalikda, Birlashgan Millatlar Tashkilotining Xalqaro standartlashgan savdo tasniflagichi (keyingi o'rinnarda – XSST) ishlataladi. Bu o'z navbatida tahliliy maqsadlarda eksport va import qilinadigan tovarlarni 10 ta katta qismga guruhash uchun imkon beradi. Tovarlarni XSST bo'yicha kodlashtirish, TIF TN va XSST o'rtasida o'tish kalitlari yordamida amalga oshiriladi.

**QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASINING
TUMANLAR KESIMIDA EKSPORTI**
*(2025-yil yanvar- mart)**

	Hajm Ming. AQSH dollarlari	O'sish sur'ati, % da	Ulushi, % da
Qoraqalpog'iston Respublikasi	86 069,8	87,9	100,0
Nukus shahri	42 498,6	70,4	49,4
<i>tumanlar:</i>			
Amudaryo	3 945,6	200,7	4,6
Beruniy	1 857,0	105,0	2,2
Bo'zatov	112,0	125,7	0,1
Qorao'zak	415,6	120,2	0,5
Kegeyli	3 657,2	109,5	4,2
Qo'ng'irot	13 847,9	1 128,3	16,1
Qonliko'l	1 622,6	26,9	1,9
Mo'ynoq	4771,1	71,8	5,5
Nukus	731,2	25,3	0,8
Taxiatosh	2 825,3	343,5	3,3
Taxtako'pir	413,3	104,7	0,5
To'rtko'l	1 957,8	126,0	2,3
Xo'jayli	1 198,1	126,1	1,4
Chimboy	1 377,1	42,9	1,6
Shumanay	1 097,6		1,3
Ellikqal'a	3 483,2	98,5	4,0

**Eng yuqori hajmi
ming. AQSH dollarlari**

**Eng quyi hajmi
ming. AQSH dollarlari**

Respublika eksporti tarkibida eng yuqori ulushni Nukus shahri 49,4 % bilan 42 498,6 ming. AQSH dollarini, eng quyi ulushni esa Bo'zatov tumani 0,1 % bilan 112,0 ming. AQSH dollarini tashkil etdi.

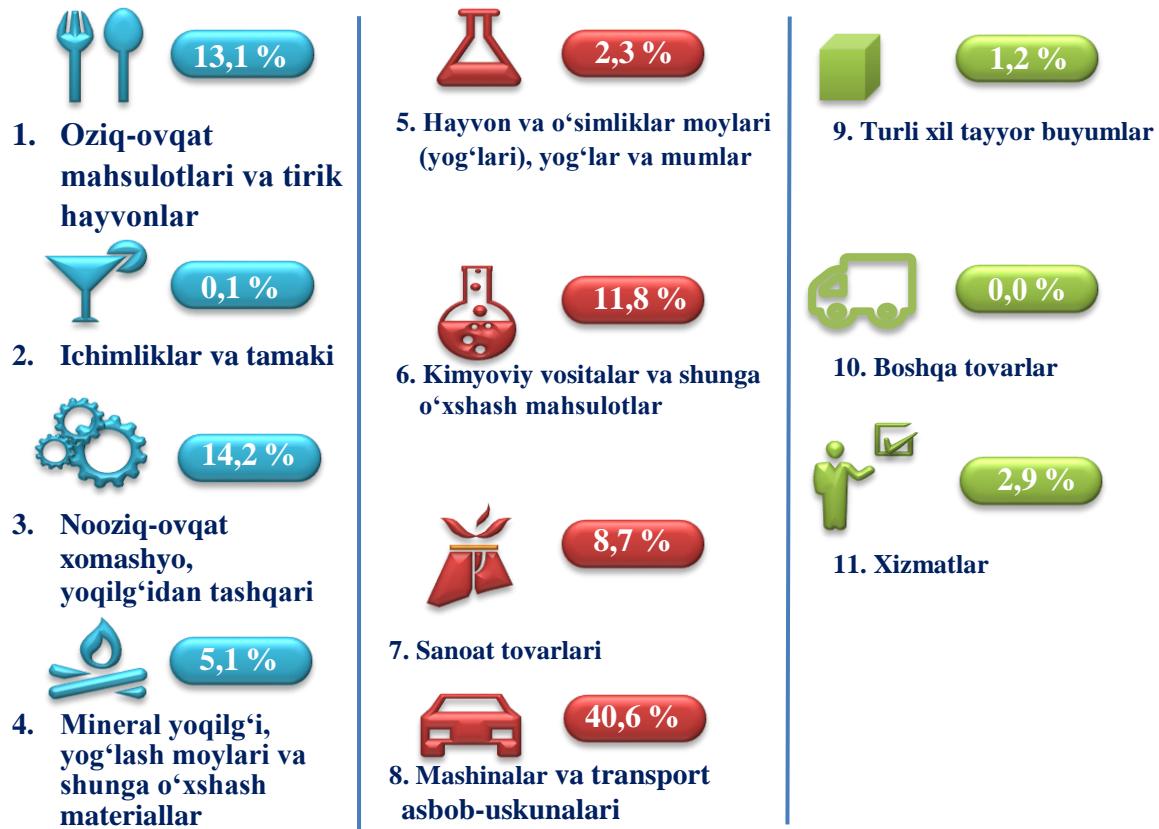
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASINING IMPORTI

2025-yilning yanvar-mart oylarida import hajmi 60,7 mln. AQSH dollarini va 2024-yilning mos davriga nisbatan 124,5 % ni tashkil etdi. Import tarkibida eng katta ulush, mashinalar va transport asbob-uskunalar (40,6 %), Oziq-ovqat mahsulotlari va tirik hayvonlar (13,1 %), sanoat tovarlari (8,7 %) hamda kimyoviy vositalar va shunga o'xshash mahsulotlar (11,8 %) hisobiga to'g'ri keldi.

XSST BO'YICHA IMPORT TARKIBI

(2025- yil yanvar- mart, ulushi, % da)

Tovarlar importi dinamikasi tahliliga ko'ra, 2025-yilning yanvar-mart oylarida import qilingan tovarlar hajmi, 60,7 mln. AQSH dollarini tashkil etdi. Xizmatlar importi esa 1,8 mln. AQSH dollariga yetdi.

**QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASINING
TUMANLAR KESIMIDA IMPORTI**
(2025-yil yanvar-mart)

	Hajm ming. AQSH dollarlari	O'sish sur'ati, % da	Ulushi, % da
Qoraqalpog'iston Respublikasi	60 718,6	124,5	100,0
Nukus shahri	20 298,7	82,2	33,4
tumanlar:			
Amudaryo	589,6	109,7	1,0
Beruniy	673,4	102,7	1,1
Bo'zatov			
Qorao'zak	1 467,2	3887,5	2,4
Kegeyli	110,8	21,3	0,2
Qo'ng'iroq	7 152,1	162,4	11,8
Qonliko'l	1 160,3	211,1	1,9
Mo'ynoq	603,7	19,1	1,0
Nukus	17 103,5	1685,3	28,2
Taxiatosh	2 197,8	121,5	3,6
Taxtako'pir	609,9	127,3	1,0
To'rtko'l	5 715,7	85,3	9,4
Xo'jayli	2 264,5	117,5	3,7
Chimboy	531,4	69,9	0,9
Shumanay	62,7		0,1
Ellikqal'a	177,2	11,9	0,3

**Eng yuqori hajmi
ming. AQSH dollarari**

33,4 %

Nukus sh. 20 298,7

28,2 %

Nukus t 17 103,5

9,4 %

To'rtko'l 5 715,7

**Eng quyi hajmi
ming. AQSH dollarari**

0,2 %

Kegeyli 110,8

0,1 %

Shumanay 62,7

1,0 %

Taxtako'pir 609,9

Respublika importi tarkibida eng yuqori ulushni Nukus shahri 33,4 % bilan 20 298,7 ming. AQSH dollarini, eng quyi ulushni esa Kegeyli tumani 0,2 % bilan 110,8 ming. AQSH dollarini tashkil etdi.

STATISTIK KO'RSATKICHLARGA IZOHLAR

Tovar – har qanday ko‘chma mulk, shu jumldan valyuta va valyuta qimmatliklari, elektr, issiqlik va boshqa energiya turlari, transport vositalari (yo‘lovchilar va tovarlar tashish uchun ishlatiladigan transport vositalari, shu jumldan konteynerlar va boshqa transport uskunalari bundan mustasno), intellektual mulk obyektlari.

Tovarlar eksporti – agar qonunchilikda boshqa tartib ko‘zda tutilmagan bo‘lsa, tovarlarni O‘zbekiston Respublikasi bojxona chegarasidan qaytarib olib kirish majburiyatiz olib chiqish.

Reeksport – xorijiy tovarlar bojxona hududidan olib chiqiladigan bojxona rejimi.

Tovarlar importi – tovarlarni O‘zbekiston Respublikasi bojxona chegarasidan qaytarib olib chiqish majburiyatiz olib kirish.

Reimport – bojxona hududidan eksport rejimida olib chiqilgan O‘zbekiston Respublikasi tovarlari O‘zbekiston Respublikasining Bojxona kodeksida ko‘rsatilgan muddatda (olib chiqilgan paytdan boshlab o‘n yil ichida) qaytarib olib kiriladigan rejim.

Tashqi savdo aylanmasi – mamlakatning muayyan davrdagi eksport va import qiymatlari summasi.

Tovarlar kelib chiqqan mamlakat – tovar to‘liq ishlab chiqarilgan yoki yetarli darajada qayta ishlov berilgan mamlakat (tovar yetarli darajada qayta ishlov berilgan mamlakat “Bojxona tarifi to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi qonunining 26- moddasiga asosan aniqlanadi).

Tovarlarning belgilangan manzili – yuklab jo‘natish paytida tovar yetkazib berilishi belgilangan mamlakat sifatida ma’lum bo‘lgan mamlakat.

Tovarlarning statistik qiymati – shartnomaga valyutasidan qat’i nazar yagona bazisga keltirilgan shartnomaga bo‘yicha tovarlar qiymati.

SIF (qiymat, sug‘urtalash, fraxt) – tovarlarni sotish sharti bo‘lib, unga ko‘ra tovar narxiga uning qiymati va tovarni sug‘urtalash hamda import qiluvchi mamlakat portigacha yetkazib berish xarajatlari kiritiladi.

SIP (fraxt/tashish va sug‘urtalash) – tovarlarni sotish sharti bo‘lib, unga ko‘ra tovar narxiga uning qiymati va tovarni sug‘urtalash hamda import qiluvchi mamlakatning chegarasidagi belgilangan joygacha yetkazib berish xarajatlari kiritiladi.

FOB (bortda erkin) – tovarni sotish sharti bo‘lib, unga ko‘ra tovar narxiga uning qiymati va tovarni kema bortigacha yetkazib berish va yuklash xarajatlari kiritiladi.

DAF (cheagaragacha yetkazib berish) – tovarni sotish sharti bo‘lib, unga ko‘ra tovar narxiga uning qiymati va tovarni belgilangan joygacha yoki eksport qiluvchi mamlakat chegarasidagi joygacha yoxud qo‘sni mamlakat chegarasigacha yetkazib berish xarajatlari kiritiladi.

Xizmatlar (ishlar) eksporti — O‘zbekiston Respublikasining rezidentlari tomonidan norezidentlarga, iqtisodiy geografik joylashuvidan qat’i nazar, ko‘rsatilgan xizmatlar (bajarilgan ishlar).

Xizmatlar (ishlar) importi — norezidentlar tomonidan O‘zbekiston Respublikasi rezidentlariga, iqtisodiy geografik joylashuvidan qat’i nazar, ko‘rsatilgan xizmatlar (bajarilgan ishlar).

Ma’lumot uchun: O‘zbekiston Respublikasida tovarlar tashqi savdosi statistika ko‘rsatkichlarini shakllantirishda, Tashqi iqtisodiy faoliyat tovar nomenklaturasi (keyingi o‘rinlarda TIF TN) bilan birgalikda, Birlashgan Millatlar Tashkilotining Xalqaro standartlashgan savdo tasniflagichi (keyingi o‘rinlarda – XSST) ishlatiladi. Bu o‘z navbatida tahliliy maqsadlarda eksport va import qilinadigan tovarlarni 10 ta katta qismga guruhlash uchun imkon beradi. Tovarlarni XSST bo‘yicha kodlashtirish, TIF TN va XSST o‘rtasida o‘tish kalitlari yordamida amalga oshiriladi.